

Handleiding

Cito Volgsysteem

Primair en speciaal onderwijs

Rekenen-Wiskunde 3.0

Groep 3

2 De toetsen afnemen

In dit hoofdstuk leest u wanneer en hoe u de toetsen afneemt. U vindt informatie over de keuzes die u maakt voordat u de toetsen afneemt. Ook krijgt u algemene instructies voor het voorbereiden van de afname en introduceren we de afnamekaart met alle aanwijzingen die u nodig heeft tijdens de toetsafname.

Begrippen

Voorbeeldopgaven: Opgaven die zijn bedoeld om de leerling te laten oefenen met de opgavenvormen die in de toets voorkomen. Het gaat dus om het oefenen van de toetsvorm, niet om het oefenen van de toetsinhoud.

2.1 Afnameschema en inhoud opgavenboekjes

Afnameschema

U neemt de toetsen Rekenen-Wiskunde halverwege en aan het eind van het schooljaar af. In tabel 1 staat het afnameschema. In de aangegeven perioden kunt u kiezen op welke dagen (of dagdelen) u de toetsen afneemt. Ons advies is om de toetsen verspreid over twee dagen af te nemen. Het is namelijk belangrijk dat de leerlingen de hele toets geconcentreerd kunnen maken. Omdat elke toets uit twee taken bestaat, kunt u de eerste dag taak 1 en de tweede dag taak 2 afnemen. Als u er toch voor kiest om beide taken op één dag af te nemen, zorg dan voor een pauze tussen beide taken. U kunt dan bijvoorbeeld taak 1 in de ochtend afnemen en taak 2 na de middagpauze.

Tabel 1 Afnameschema voor de toetsen M3 en E3*

Afnamemoment	Periode	Dagdeel	Toets
Middelgroep 3	2 ^{de} helft januari/	1	M3 taak 1
	1 ^{ste} week februari	2	M3 taak 2
Eindgroep 3	2 ^{de} helft mei/	1	E3 taak 1
	1 ^{ste} week juni	2	E3 taak 2

* Bij leerlingen die werken op hun eigen niveau neemt u eveneens op de genoemde afnamemomenten een toets af. U kunt hen een toets op maat aanbieden, zoals op afnamemoment Eindgroep 3 de toets M3E3.

Om de resultaten van uw leerlingen te kunnen vergelijken met die van andere leerlingen uit het land is het belangrijk dat u zich houdt aan de vermelde toetsperioden (tweede helft januari/ eerste week februari en eind mei/begin juni). Als u afwijkt van deze afnamemomenten, verliezen de normeringsgegevens I tot en met V en A tot en met E hun geldigheid.

Als indicatie voor de afnameduur houdt u 45 minuten per taak aan. Omdat de leerlingen de opgaven in hun eigen tempo mogen beantwoorden, kan een taak dus ook langer of korter dan 45 minuten duren. U geeft de leerlingen de tijd die ze nodig hebben voor het beantwoorden van elke opgave.

Afnameschema voor leerlingen met een beperkte aandachtsspanne

Bij leerlingen met een beperkte aandachtsspanne neemt u de toets in drie delen af, in plaats van in twee delen. Reken in dat geval op 30 minuten per deel. U verdeelt de toetsen bij een afname op papier als volgt:

Op de afnamekaarten van de toetsen M3 en E3 zijn 'knipmomenten' aangegeven. Door de afname op deze knipmomenten af te breken, kunt u de twee taken van deze toetsen in drie delen afnemen. Doe dit als volgt:

- U start met taak 1 en laat de leerling werken tot het eerste knipmoment (opgaven 1 tot en met 18).
- Op het tweede dagdeel start u de afname na het knipmoment in taak 1 (opgave 19) en laat u de leerling werken tot het knipmoment in taak 2 (opgave 9).
- Het derde deel van de toets begint u na het knipmoment in taak 2 (opgave 10).

De toets M3E3 bevat geen knipmoment. Deze toets bestaat standaard uit drie in plaats van twee taken.

Bij een digitale afname kunt u bij de toets M3 en de toets E3 bij het inplannen van de toets de variant in drie delen selecteren. In de planningsmodule ziet u zowel de standaardversie, bestaande uit twee delen, als de versie in drie delen. De toets M3E3 bestaat, net als bij de papieren toetsen, standaard uit drie delen.

Let op: Ook bij afname van andere toetsen, zoals de toets M3E3, hanteert u de voorgeschreven afnamemomenten medio en eind groep 3. Wanneer u op andere momenten in het jaar toetsen afneemt, hebben de vaardigheidsniveaus minder waarde.

Inhoud opgavenboekjes en digitale toets

De opgavenboekjes bevatten ieder 52 opgaven, die verdeeld zijn over twee taken. Bij het boekje M3E3 zijn de opgaven verdeeld over drie taken.

In de toets komen twee soorten opgaven voor: open opgaven en gesloten opgaven. De leerling bekijkt de afbeelding bij de opgave terwijl de leerkracht de bijbehorende opgavetekst voorleest. De leerling schrijft bij een open opgave het antwoord in het hokje rechtsonder de afbeelding. Bij een meerkeuze-opgave kruist de leerling het goede antwoord aan. De opgavenboekjes beginnen met twee voorbeeldopgaven om de twee soorten opgaven uit te leggen aan de leerlingen. Deze voorbeeldopgaven maken de leerlingen direct voorafgaand aan de toetsafname. Taak 1 start met de meerkeuze-opgaven. De rest van de taak en taak 2 bestaan uit open opgaven.

Voor leerlingen die extra oefening nodig hebben om vertrouwd te raken met de gebruikte opgavensoorten kunt u een kennismakingsboekje aanschaffen. In dit boekje staan meerdere voorbeelden van de twee soorten opgaven in de toetsen Rekenen-Wiskunde voor groep 3. Het boekje bevat acht opgaven voor de toets M3 en acht opgaven voor de toets E3. Deze opgaven kunt u de leerlingen bijvoorbeeld in de week voor de toets voorleggen. Het kennismakingsboekje bevat ook voorbeeldopgaven voor toetsen over andere leergebieden.

Wanneer de leerling de toets digitaal maakt, leest de stem op de computer de opgaven voor. De leerling typt bij een open vraag het antwoord in het hokje naast de afbeelding. Bij een meerkeuzevraag klikt de leerling op het antwoord.

2.2 Keuzes voorafgaand aan de toets

Voordat u de toets afneemt, maakt u een aantal keuzes over de manier waarop u dat gaat doen. We lichten hier toe welke opties u heeft.

Keuze 1: Papier of digitaal?

Er is zowel een papieren versie als een digitale variant van de toetsen beschikbaar. De digitale toetsen meten precies hetzelfde als de papieren toetsen. Ze bevatten (vrijwel) dezelfde inhoud. U kunt de resultaten van de digitale toetsen daarom ook vergelijken met de resultaten van de papieren toetsen en vice versa.

Bij de digitale toetsen leest de computer de opgaven voor. De leerling ziet de bijbehorende afbeelding op het scherm. Op het scherm staat rechts van de afbeelding een bedieningspaneel waarop hij het antwoord intoetst. Als de leerling de vraag nog een keer wil horen, klikt hij op het oortje (rechtsboven in beeld). Wanneer de leerling opgaven overslaat, krijgt hij deze aan het einde van de toets opnieuw aangeboden. Na de afname worden de toetsresultaten automatisch verwerkt tot een vaardigheidsscore. Het voordeel voor de leerling is dat hij één vraag per scherm krijgt aangeboden en de toets op zijn eigen tempo kan maken. Een ander voordeel van de digitale afname is dat de computer de opgaven voorleest en dat de intonatie dus voor alle leerlingen hetzelfde is.

Keuze 2: Wie neemt de toets af?

Het is de bedoeling dat de groepsleerkracht of intern begeleider de toetsen afneemt. Belangrijk is dat u zich ruim voor de afname grondig voorbereidt: zorg dat u de handleiding heeft gelezen en het opgavenboekje of de digitale toets heeft bekeken.

Keuze 3: Klassikale of individuele afname?

De papieren toetsen Rekenen-Wiskunde neemt u in principe klassikaal af, maar het kan ook individueel. Omdat u tijdens de afname een actieve rol speelt (u leest de opgaven voor), bespaart het u veel tijd als u de toets klassikaal afneemt. Het is voorstelbaar dat u ervoor kiest de toets individueel af te nemen bij leerlingen met concentratieproblemen en leerlingen die langzamer dan gemiddeld werken (zie keuze 4). Belangrijk is dat u zich ook bij een individuele afname aan de afname-instructies houdt. Bij een individuele afname heeft de digitale toets de voorkeur. Zo weet u zeker dat de intonatie van de opgaven neutraal is én het bespaart u tijd.

Keuze 4: Toetsen op maat?

De toetsen Rekenen-Wiskunde voor groep 3 zijn in eerste instantie ontwikkeld voor leerlingen die zich in een normaal tempo ontwikkelen. Voor leerlingen die zich minder snel ontwikkelen dan gemiddeld kiest u een toets die past bij het niveau van de leerling. U kijkt in dit geval niet naar het aantal jaren onderwijs dat de leerling gevolgd heeft of naar de jaargroep waar hij op dat moment in zit. Dat kan betekenen dat u besluit om in januari de toets Rekenen-Wiskunde M3 niet voor te leggen aan leerlingen van wie u vermoedt dat ze er nog niet aan toe zijn. Op het E3-moment kunt u besluiten deze leerlingen de toets M3E3 voor te leggen, dit is de makkelijkere variant van de toets E3. Dit heet 'toetsen op maat'. In bijlage 2 staat uitgelegd hoe u een toets kiest die past bij het niveau van de leerling. Door te 'toetsen op maat' meet u op de meest betrouwbare manier de vaardigheid van elke leerling. Ook voor de leerling is het prettig: hij maakt immers een toets die past bij zijn niveau. In de hoofdstukken 3 en 4 leest u op welke manier de

resultaten van deze leerlingen toch te vergelijken zijn met die van leeftijdgenoten. Hetzelfde geldt voor leerlingen die zich sneller ontwikkelen dan gemiddeld: u kunt overwegen deze leerlingen de toets voor te leggen van een volgend moment (de toets E3 afnemen medio groep 3).

Keuze 5: Extra aanpassingen doen?

Het is belangrijk dat u zich bij het toetsen aan de afname-instructies houdt. Er is wel een aantal aanpassingen dat u kunt doen bij bepaalde leerlingen. Om welke leerlingen en aanpassingen het gaat, staat in tabel 2.

Tabel 2 Toegestane aanpassingen aan afnamecondities

Situatie	Aanpassing	Toelichting
De leerling heeft een beperkte aandachtspanne en/of moeite zich te concentreren	Afname digitale toets of individuele afname	De toets doet een groot beroep op het concentratievermogen van leerlingen. Bij de digitale toets ziet de leerling één opgave per scherm, dit kan de concentratie bevorderen. Ook bij individuele afname van de papieren variant kan de leerling zich waarschijnlijk beter concentreren.
	Extra pauzes inlassen en/of taak opdelen in meerdere delen.	Het inlassen van een pauze en/of het opdelen van een taak in twee delen is alleen in uitzonderingssituaties toegestaan. U laat de leerling dan stoppen na het beantwoorden van een opgave en gaat na de pauze weer verder met de vraag die erop volgt. Gebruik hierbij bij voorkeur de aangegeven knipmomenten in de toets. Als u gebruikmaakt van de knipmomenten of de leerling de op een ander moment de toets laat onderbreken, maakt u hiervan een aantekening op het leerlingrapport.
	Gebruikmaken van afdekbladen.	Een afdekblad is bedoeld om in het opgavenboekje het gedeelte van de bladzijde dat nog niet aan de orde is te bedekken.
De leerling werkt langzamer dan gemiddeld	Digitale of individuele afname	Wanneer de leerling veel langzamer is dan de rest van de groep, is het aan te raden de toets digitaal af te nemen. Zo kan de leerling zelf bepalen wanneer hij naar de volgende vraag gaat en bij welke opgaven hij de vraag nogmaals wil horen. Een andere optie is een individuele afname van de papieren versie. Ook hierbij kan de leerling zijn eigen tempo bepalen zonder de groep op te houden.
De leerling heeft visusproblemen	Afname van versie voor slechtziende leerlingen	Indien de leerling een cluster 1-indicatie heeft, kunt u gebruikmaken van een speciale versie voor slechtziende leerlingen. Hierin zijn de afbeeldingen uitvergroet en waar nodig aangepast.
	Afname van vergrote versie	Indien de leerling geen cluster 1-indicatie heeft, kunt u zelf het toetsboekje vergroten van A4 naar A3.
De leerling heeft dyslexie	Geen aanpassing	Omdat u of de computer standaard de opgaven voorleest, is aanpassing van de afname niet nodig.
De leerling heeft dyscalculie	Geen aanpassing	De toets brengt de rekenvaardigheid van de leerling in beeld en is genormeerd zonder hulpmiddelen. Alleen zonder gebruik van extra hulpmiddelen kunt u de leerling vergelijken met leeftijdgenoten. U kunt de leerling vanaf eind groep 3 wel een makkelijkere versie van de toets voorleggen. Zie hiervoor de informatie bij 'toetsen op maat'.
De leerling heeft behoefte aan voorspelbaarheid	Kennismakingsboekje doorlopen	Elke toets start met voorbeeldopgaven. Deze zijn voor de meeste leerlingen voldoende om vertrouwd te raken met de opgavenvorm. Indien de leerling er behoefte aan heeft, kunt u voorafgaand aan de toets het kennismakingsboekje met voorbeeldopgaven doorlopen. Ook kunt u vertellen uit hoeveel opgaven de toets bestaat en wanneer deze afgenomen zal worden.

2.3 Afname-instructies voor de toetsmomenten medio 3 en einde 3

Wat heeft u nodig?

Bij afname van de digitale toets heeft u een computer met koptelefoon nodig waarop de digitale toetsen zijn geïnstalleerd en voor de leerlingen zijn ingepland. Bij de digitale afname hebben de leerlingen verder alleen een kladblaadje en een potlood nodig. Dit kunnen ze gebruiken om aantekeningen te maken bij het oplossen van de opgaven.

In tabel 3 ziet u wat u en de leerlingen nodig hebben bij een toetsafname op papier. Voor de leerkracht is er een losse afnamekaart met daarop alle specifieke afname-instructies. De afnamekaart en een exemplaar van de opgavenboekjes vindt u achter het tabblad 'Toetsmateriaal' in deze leerkrachtmap.

Voor elke leerling heeft u bij afname op papier een opgavenboekje nodig. De opgavenboekjes zijn per vijf stuks bij Cito te bestellen.

Tabel 3 Benodigheden bij de papieren toetsafname Rekenen-Wiskunde groep 3

Leerkracht	Leerling
Afnamekaart (hierop staan de afname-instructies)	Opgavenboekje M3, M3E3 of E3
Opgavenboekje M3, M3E3 of E3	Potlood
	Gum
	Eventueel een afdekblad (half A4)
	Eventueel een kladblaadje*

* Leerlingen mogen bij het oplossen van de opgaven aantekeningen maken op een kladblaadje of in het opgavenboekje. U kiest zelf wat het beste bij uw leerlingen past.

Het is van groot belang dat alle leerlingen de toets zoveel mogelijk onder dezelfde omstandigheden maken. Alleen dan kunt u de resultaten van uw leerlingen vergelijken met die van leeftijdgenoten in het land. Houdt u zich daarom strikt aan de afname-instructies. Ook voor een soepel verloop van de toetsafname zijn de afname-instructies belangrijk.

Welke praktische zaken regelt u?

Voordat u de toets gaat afnemen, is het belangrijk dat u de volgende zaken regelt:

Digitale afname

- Zorg dat de toetsen zijn geïnstalleerd op de computer. Als u de leerkrachtmap Rekenen-Wiskunde groep 3 heeft aangeschaft, heeft u toegang tot Cito Portal (<http://portal.cito.nl>). Daar kunt u de toetsen downloaden en vervolgens installeren. U vindt daar ook een uitgebreide installatiehandleiding.
- Plan via het Computerprogramma LOVS voor de leerlingen de gewenste toets in. Als uw school niet met dit computerprogramma werkt, kunt u via Cito Portal de gratis basisversie downloaden. Met de basisversie kunt u leerlingen inplannen en na de toetsafname de toetsscore, de vaardigheidsscore en het vaardigheidsniveau/functioneringsniveau opvragen. Om (groepen) leerlingen met het Computerprogramma LOVS te kunnen volgen en om analyses uit te kunnen voeren heeft u de betaalde versie van het computerprogramma nodig.

- In het Computerprogramma LOVS vindt u onder de knop *Help* een handleiding waarin staat beschreven hoe het inplannen van de toetsen in zijn werk gaat.
- Zorg dat de leerlingen een koptelefoon, een kladblaadje en een potlood hebben.

Papieren afname

- Lees de afname-instructies op de afnamekaart enkele keren goed door, zodat de procedure u vertrouwd is als u de toets gaat afnemen.
- Zorg dat alle leerlingen een potlood, gum en eventueel een afdekblad en een kladblaadje hebben klaarliggen.

Hoe neemt u de toets af?

Taak 1

Elk opgavenboekje bevat een taak 1 en een taak 2 met opgaven. Vóór taak 1 staan twee voorbeeldopgaven. U neemt die door met de leerlingen. Hiervoor vindt u aanwijzingen op de afnamekaart.

Als alle leerlingen de voorbeeldopgaven hebben begrepen, begint u met de afname van taak 1. U volgt de aanwijzingen op de afnamekaart.

Tijdens de afname mag u beslist *niet* helpen bij het beantwoorden van de opgaven.

Taak 2

Als de leerlingen taak 1 van het opgavenboekje gemaakt hebben, zijn ze in principe vertrouwd genoeg met de soorten opgaven in de toets. U schat zelf in of het nodig is de voorbeeldopgaven nogmaals te behandelen voor de afname van taak 2. U kunt dit doen als het bijvoorbeeld langer dan een week geleden is dat taak 1 afgenomen is. De afname van taak 2 vindt op dezelfde manier plaats als die van taak 1.

Knipmomenten

Indien u, vanwege een beperkte aandachtspanne van de leerling, de toets in drie gedeeltes afneemt, maakt u gebruik van de aangegeven knipmomenten in de toets. Deze knipmomenten staan aangegeven op de afnamekaart. Toets M3E3 bestaat standaard uit drie taken. Voor de afname van het eerste gedeelte start u bij taak 1 en loopt u de bijbehorende voorbeeldopgaven door. Wanneer u inschat dat de leerling bij de afname van de andere twee gedeeltes nogmaals voorbeeldopgaven nodig heeft, herhaalt u de voorbeeldopgaven aan het begin van taak 1.

3 De toetsen nakijken en verwerken

In dit hoofdstuk leest u hoe u de toetsen kunt nakijken en verwerken. Na het nakijken van de toets berekent u voor elke leerling de toetsscore en bepaalt zijn of haar vaardigheidsscore en vaardigheidsniveau. Met deze gegevens kunt u vervolgens rapportages maken. Dit hoofdstuk is met name van toepassing wanneer u de toetsen op papier afneemt. Bij digitale toetsen gebeurt het nakijken en verwerken tot rapportages automatisch door de computer. Meer informatie over de digitale verwerking leest u in de handleiding van het Computerprogramma LOVS.

Begrippen

Functioneringsniveau: Geeft aan met welk niveau van leerlingen in het reguliere basisonderwijs de behaalde toetsscore van de leerling te vergelijken is.

Score-interval: Het score-interval geeft een indicatie van de nauwkeurigheid van de toetsuitslag. Weliswaar is de vaardigheidsscore de best mogelijke benadering van het vaardigheidsniveau van een leerling, maar we kunnen niet uitsluiten dat de werkelijke vaardigheid iets hoger of lager ligt dan de vaardigheidsscore aangeeft. Het score-interval geeft aan hoeveel hoger of lager de vaardigheidsscore kan liggen.

Toetsscore: Het totaal aantal opgaven dat een leerling goed heeft beantwoord.

Vaardigheidsniveau: Vaardigheidsscore omgezet naar de aanduiding I tot en met V of A tot en met E. Zo is te zien hoe de leerling scoort ten opzichte van leeftijdsgenoten.

Vaardigheidsscore: Het aantal goed beantwoorde opgaven bij de ene toets is niet zomaar vergelijkbaar met het aantal goed beantwoorde opgaven op een andere toets voor dezelfde vaardigheid. De toetsen zijn verschillend in inhoud, lengte en moeilijkheidsgraad. Om de prestaties op verschillende toetsen te vergelijken, moet u de toetsscore omzetten naar een score op een onderliggende vaardigheidsschaal: de vaardigheidsscore.

3.1 Het nakijken van de toetsen

Wat heeft u nodig?

Voor het nakijken van de toetsen heeft u de nakijkaart nodig (zie tabblad Toetsmateriaal).

Hoe kijkt u na?

U kijkt van alle leerlingen de opgavenboekjes na. Houdt u zich daarbij aan de volgende richtlijnen:

- Gebruik de juiste nakijkaart (M3, M3E3 of E3).
- Reken de opgaven fout:
 - die fout beantwoord zijn;
 - die overgeslagen zijn;
 - waarbij twee of meer antwoorden zijn ingevuld;
 - waarbij cijfers zijn omgedraaid: Als de leerling een cijfersymbool gespiegeld schrijft (bijvoorbeeld 6 in plaats van 3), dan rekent u het antwoord goed. Als de leerling een getal bestaande uit meerdere cijfersymbolen omkeert (bijvoorbeeld 31 in plaats van 13), dan rekent u het antwoord fout.
- Tel vervolgens het aantal goed beantwoorde opgaven bij elkaar op. Dit is de toetsscore.

3.2 Het verwerken van de toetsresultaten

Om de prestaties van uw leerlingen op de toetsen te kunnen vergelijken zet u de toetsscore om in een vaardigheidsscore en vaardigheidsniveau. Zo kunt u de prestatie van een leerling vergelijken met zijn eerdere prestaties en zijn ontwikkeling in beeld brengen. Ook kunt u met behulp van vaardigheidsscores en vaardigheidsniveaus de prestaties van een leerling vergelijken met die van andere leerlingen.

Betekenis van de vaardigheidsniveaus

Om de resultaten van leerlingen op de toetsen van het Cito Volgsysteem primair en speciaal onderwijs beter te kunnen interpreteren, hebben we een indeling in vijf niveaugroepen gemaakt. Om te bepalen bij welke toetsscore (ofwel aantal goed) de niveaus I tot en met V of A tot en met E, horen, voert Cito normeringsonderzoeken uit. Een representatieve groep leerlingen heeft de toetsen Rekenen-Wiskunde gemaakt. Op basis van de prestaties van deze leerlingen maken we groepjes. In de niveau-indeling I tot en met V geeft elk niveau 20% van de leerlingen weer. De indeling in niveau A tot en met E is ook een indeling in vijf groepen, maar nu geven A, B en C ieder 25% van de leerlingen weer. D hoort bij 15% van de leerlingen en E geeft aan dat de leerling bij de 10% leerlingen met de laagste score behoort (zie figuur 2).

Figuur 2 Indeling en betekenis van de vaardigheidsniveaus I tot en met V en A tot en met E

I – V		A – E	
20% hoogst scorende leerlingen	I 20%	A 25%	25% hoogst scorende leerlingen
20% boven het landelijk gemiddelde	II 20%	B 25%	25% ruim boven tot net boven het landelijk gemiddelde
20% landelijk gemiddelde	III 20%		
20% onder het landelijk gemiddelde	IV 20%	C 25%	25% net tot ruim onder het landelijk gemiddelde
20% laagst scorende leerlingen	V 20%	D 15%	15% ruim onder het landelijk gemiddelde
		E 10%	10% laagst scorende leerlingen

De indeling I tot en met V is niet strenger dan de indeling A tot en met E, maar de betekenis van de vaardigheidsniveaus is anders. Waar vaardigheidsniveau A staat voor de 25% hoogst scorende leerlingen, betekent niveau I de 20% hoogst scorende leerlingen. Het voordeel van de niveau-indeling I tot en met V is dat de verschillende niveaugroepen ieder even groot zijn. Daardoor is er sprake van een gemiddelde groep: groep III. Dit in tegenstelling tot de niveau-indeling A tot en met E waar het gemiddelde tussen niveau B en C ligt. Hierbij staat C voor de groep leerlingen (25%) die net onder tot ruim onder het landelijk gemiddelde scoort. Van de C-groep scoren sommige leerlingen dus gemiddeld (hoge C), maar andere zeker niet (lage C).

Digitale verwerking

Bij het verwerken van de toetsresultaten kiest u voor een digitale of een handmatige verwerking. De opties voor de digitale verwerking zijn:

- 1 Computerprogramma LOVS: Het computerprogramma rapporteert de vaardigheidsscore, het vaardigheidsniveau en het functioneringsniveau. Als u de toetsen digitaal afneemt, dan gaat dit automatisch. De resultaten van de papieren toetsen voert u zelf in. U kiest daarbij een van de volgende invoermethodes: u voert het aantal goede antwoorden in, of u geeft per opgave aan welke goed of fout is beantwoord. Wanneer u per opgave aangeeft of die goed of fout is beantwoord, heeft u extra analysemogelijkheden. Deze staan beschreven in hoofdstuk 4.
- 2 Ander administratiepakket: Bij andere administratiepakketten dan het Computerprogramma LOVS heeft u in de meeste gevallen de mogelijkheid om het aantal goede antwoorden in te voeren. Het administratiepakket rapporteert dan de bijbehorende vaardigheidsscore en eventuele andere soorten scores.

Voor meer details over de digitale verwerking verwijzen wij naar de handleiding van het door u gebruikte computerprogramma.

Handmatige verwerking

Met de papieren omzettingstabellen 'Van toetsscore naar vaardigheidsscore en vaardigheidsniveau' bepaalt u handmatig de vaardigheidsscore en het vaardigheidsniveau. Ook zijn er tabellen voor het bepalen van het functioneringsniveau beschikbaar. Op Cito Portal (<http://portal.cito.nl>) vindt u de meest recente versie van de tabellen.

Hoe bepaalt u handmatig de vaardigheidsscore en het vaardigheidsniveau?

In de omzettingstabel 'Van toetsscore naar vaardigheidsscore en vaardigheidsniveau' zoekt u bij de toetsscore de bijbehorende vaardigheidsscore en het vaardigheidsniveau op. Ook kijkt u naar het score-interval.

Het is van groot belang dat u de juiste tabel kiest bij de juiste toets. Omdat de toetsen verschillen in moeilijkheidsgraad, staat een toetsscore op de toets M3 voor een andere vaardigheidsscore dan dezelfde toetsscore op de toets E3. Zie voor een voorbeeld figuur 3.

Figuur 3 Tabel 'Van toetsscore naar vaardigheidsscore en vaardigheidsniveau' (voorbeeld)*

Fragment tabel toets M3					
Toetsscore	Aantal fout	Vaardigheids-score	Vaardigheids-niveau I t/m V	Vaardigheids-niveau A t/m E	Score-interval
37	15	109	III	C	101 - 117
38	14	111	III	C	103 - 120
39	13	114	III	C	106 - 123
40	12	117	III	B	108 - 126
41	11	120	III	B	111 - 129
42	10	123	III	B	114 - 133
43	9	127	II	B	117 - 137

Fragment tabel toets E3					
Toetsscore	Aantal fout	Vaardigheids-score	Vaardigheids-niveau I t/m V	Vaardigheids-niveau A t/m E	Score-interval
37	15	131	IV	C	123 - 138
38	14	133	III	C	125 - 140
39	13	135	III	C	128 - 143
40	12	138	III	C	130 - 146
41	11	141	III	B	132 - 149
42	10	143	III	B	135 - 152
43	9	147	II	B	138 - 155

* De vaardigheidsscores van deze toetsen zijn niet vergelijkbaar met de vaardigheidsscores van de oude toetsen Rekenen-Wiskunde.

Sophie en Ruben hebben allebei een toetsscore van 37 behaald. Sophie heeft toets M3 gemaakt en Ruben toets E3. Uit de omzettingstabellen bij de toetsen blijkt dat een toetsscore van 37 goed bij de toets M3 een vaardigheidsscore van 109 oplevert. Toetsscore 37 bij de toets E3 betekent een vaardigheidsscore van 131. Omdat de opgaven die Ruben gemaakt heeft gemiddeld moeilijker waren dan de opgaven van Sophie, is bij een gelijke toetsscore de vaardigheidsscore van Ruben hoger dan die van Sophie. Ruben heeft een vaardigheidsniveau IV, dit wil zeggen dat hij bij de 40% laagst scorende leerlingen eind groep 3 behoort. Sophie heeft een vaardigheidsniveau III, oftewel zij behoort vergeleken met leerlingen midden groep 3 tot de gemiddelde leerlingen.

Tip

Kijk voor de meest recente omzettingstabellen op Cito Portal.

Waarom een score-interval?

Hoewel de toets zo is samengesteld dat u op basis van de toetsresultaten een goed beeld krijgt van de vaardigheid rekenen-wiskunde van een leerling, is het toch altijd mogelijk dat er een zekere onnauwkeurigheid in de meting zit. De werkelijke vaardigheid kan daardoor iets hoger of lager uitvallen. U kunt het vergelijken met het opmeten van de lengte van een tafel, waarbij ook de kans bestaat dat u bij de tweede keer meten een iets andere lengte meet dan de eerste keer. Een dergelijke onnauwkeurigheid kan bij elke meting optreden en dus ook bij de toetsen Rekenen-Wiskunde. Het *score-interval* geeft aan wat de mogelijke afwijking naar boven en naar beneden zou kunnen zijn bij de betreffende vaardigheidsscore.

Wanneer de groei van leerlingen veel groter of kleiner is dan u had verwacht, is het raadzaam te kijken naar het score-interval. Wanneer een leerling bijna alle opgaven fout of goed heeft gemaakt, zult u zien dat het score-interval groot is. Dit betekent dat de score (fors) hoger of lager kan uitvallen dan de gegeven vaardigheidsscore. Bij een groot score-interval moet u de score van de leerlingen dus met voorzichtigheid interpreteren. De score is dan geen goede basis om grote aanpassingen van het onderwijsaanbod op te baseren. Het is aan te bevelen om op een volgend toetsmoment de leerling een toets voor te leggen die beter past bij zijn niveau. U zult zien dat in dat geval het score-interval kleiner zal zijn.

Wanneer de score van de leerling bij deze meer nauwkeurige score nog steeds hoger of lager is dan verwacht, heeft u een goede reden om aanpassing van het onderwijsaanbod en/of perspectief van de leerling te overwegen.

In de omzettingstabellen ziet u bij de scores met een (te) groot score-interval een grijs blokje. Zo herkent u snel wanneer de toets onvoldoende aansluit bij de leerling. Door een volgend toetsmoment een toets te kiezen met meer opgaven op het niveau van de leerling krijgt u een meer nauwkeurige vaardigheidsscore.

Hoe bepaalt u het functioneringsniveau?

Op Cito Portal staat ook de omzettingstabel 'Van vaardigheidsscore naar functioneringsniveau'. Het functioneringsniveau geeft aan met welk niveau van een gemiddelde leerling in het reguliere basisonderwijs de vaardigheid van een leerling te vergelijken is. Wanneer een leerling medio groep 3 een functioneringsniveau E3 behaalt, dan wil dat zeggen dat zijn niveau vergelijkbaar is met een gemiddelde leerling aan het eind van groep 3.

Tabel 'Van vaardigheidsscore naar functioneringsniveau' (voorbeeld)

Vaardigheidsscore	Functioneringsniveau
0 – 109,5	<M3
109,5 – 121,5	M3
121,5 – 133,5	M3E3
133,5 – 145,5	E3
145,5 – 157,5	E3M4
157,5 – 168,5	M4
168,5 –	>M4

Sietse heeft bij de toets E3 een vaardigheidsscore 152 behaald. In de tabel 'Van vaardigheidsscore naar functioneringsniveau' is af te lezen dat hij functioneringsniveau E3M4 heeft. Het niveau van Sietse komt dus overeen met dat van de gemiddelde leerling tussen juni groep 3 en januari groep 4.

Tip

Kijk voor de meest recente omzettingstabellen op Cito Portal.

Het functioneringsniveau is bedoeld als indicatie van het niveau van de leerling, het is niet rechtstreeks te vertalen naar een beheersingsniveau. Op welk niveau een leerling de lesstof beheerst, is immers afhankelijk van het lesaanbod. Wanneer een leerling met functioneringsniveau M4 nog geen lesstof uit groep 4 heeft gehad, betekent dat dat u de stof tot en met midden groep 4 versneld zou kunnen aanbieden. Dat betekent echter niet dat de leerling deze stof zomaar beheerst, uw instructie blijft onontbeerlijk.

Verwerking van de resultaten van een leerling die een andere toets heeft gemaakt

Het kan zijn dat niet alle leerlingen in uw groep dezelfde toets maken. U kijkt de toetsen van alle leerlingen na en bepaalt hun toetsscore. Als u de toetsscore invoert in het Computerprogramma LOVS krijgt u, ook wanneer de leerling een andere toets maakt, automatisch de juiste vaardigheidsscore, het vaardigheidsniveau en het functioneringsniveau.

- Om handmatig de juiste *vaardigheidsscores* te bepalen is het belangrijk erop te letten dat u de juiste omzettingstabel gebruikt. U gebruikt *de tabel van de toets die u heeft afgenomen*.
- Voor het bepalen van de *vaardigheidsniveaus* gebruikt u vervolgens *de tabel van het toetsmoment waarop de toets is afgenomen*. Met deze tabel vergelijkt u de vaardigheidsscore van de leerling met die van zijn groepsgenoten.
- Het bepalen van de *functioneringsniveaus* doet u met de tabel van Cito Portal. Deze tabel is onafhankelijk van welke toets de leerling heeft gemaakt en op welk moment de toets is afgenomen.

Voorbeeld

Jasper heeft eind groep 3 de toets M3 gemaakt. Voor het bepalen van zijn vaardigheidsscore gebruikt de leerkracht de tabel van toets M3.

Voor het bepalen van Jaspers vaardigheidsniveau gebruikt de leerkracht de tabel van de toets E3. In deze tabel zoekt de leerkracht de vaardigheidsscore van Jasper op en leest op deze regel zijn vaardigheidsniveau af.

Voor meer informatie over de interpretatie van vaardigheidsscores, vaardigheidsniveaus en functioneringsniveaus zie hoofdstuk 4.

3.3 De verschillende rapporten

Als u de vaardigheidsscore en het vaardigheidsniveau van uw leerlingen heeft vastgesteld, kunt u verschillende rapporten maken. Deze rapporten geven u zicht op de toetsresultaten op leerling-, groeps- en schoolniveau en maken het vervolgens mogelijk om deze resultaten te interpreteren. In deze paragraaf bespreken we welke verschillende rapporten u kunt maken. U kunt al deze rapporten digitaal maken, met behulp van het Computerprogramma LOVS, of handmatig. Op Cito Portal vindt u rapporten die u zelf kunt printen en vervolgens handmatig invullen.

Voor een toelichting op *hoe* u de rapporten maakt, verwijzen wij naar de handleiding van het Computerprogramma LOVS en, voor het handmatig maken van rapporten, naar de toelichting bij de rapporten op Cito Portal.

De volgende rapporten kunt u voor de toetsen Rekenen-Wiskunde zowel digitaal als handmatig maken:

- *Leerlingrapport*: Een leerlingrapport geeft de vaardigheid (en de groei) van een leerling op het gebied van rekenen-wiskunde weer. Daarbij staat het vaardigheidsniveau (I-V of A-E), en dus het functioneren van de leerling ten opzichte van leeftijdgenoten op een vast afnamemoment, centraal.
- *Alternatief leerlingrapport*: Het alternatief leerlingrapport geeft de vaardigheid (en de groei) van een leerling op het gebied van rekenen-wiskunde weer. In dit rapport staat de groei in de tijd centraal. Door de toets te koppelen aan de tijd en niet aan een vast afnamemoment is het alternatief leerlingrapport heel geschikt voor leerlingen die op hun eigen niveau werken.
- *Groepsrapport*: Het groepsrapport geeft voor een groep leerlingen de resultaten weer van één toets op één afnamemoment.
- *Groepsoverzicht*: Het groepsoverzicht geeft een overzicht van de toetsresultaten van één groep leerlingen tijdens hun schoolloopbaan op de basisschool.

Al deze rapporten kunt u maken met het Computerprogramma LOVS. Daarnaast biedt het computerprogramma nog meer mogelijkheden om rapporten voor rekenen-wiskunde te maken. Meer informatie vindt u in de handleiding van het Computerprogramma LOVS.

Voor de interpretatie en analyse op groeps- en leerlingniveau zie hoofdstuk 4.

Voor de interpretatie en analyse op schoolniveau zie hoofdstuk 5.